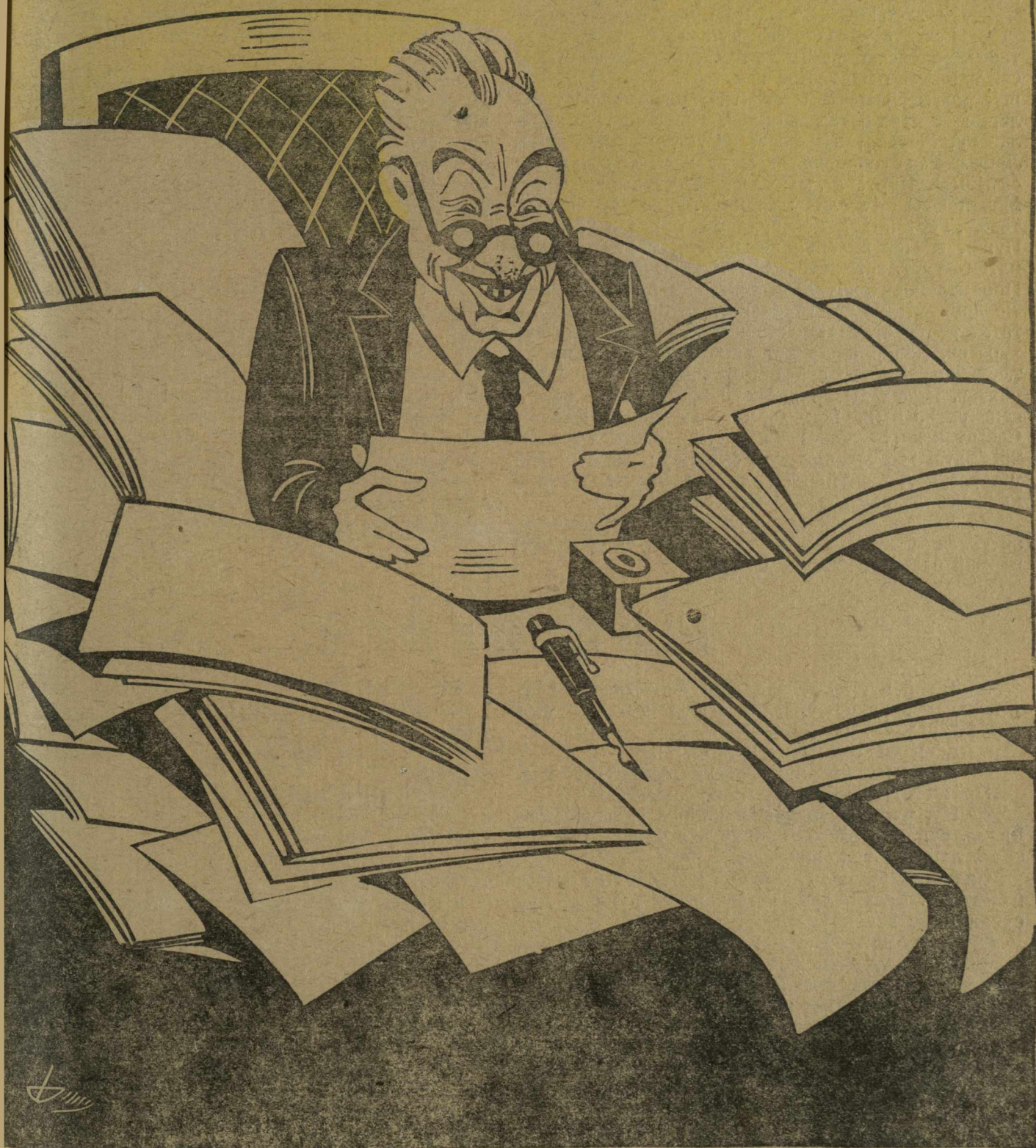

№ 2

КАДКАН

Пурократ: Сйес! пурскраттисампа кёрешме каласа хаваръё. Хампа мёнле кёрешесха?

Б а х а м л а к а н с е м.

— Хут те ман тутана пәру җулласа кайтәр, хут кутан җакәр—сырлахмастап епә җахамҗа таврашпа. Җахамҗа, вәл, мана җерене ларнә,—пусласа йаҗә Хветәркке муҗи вәрман җслесси җинҗен тавата сехет токлат итленә хыҗҗан.

— Җахамҗа лаша вәл усал арәмран та хытә тарәхтараҗ җав...

— Пошалстә, Сименкке хәта, ан кала ес мана лаша анҗах тесе. Җахамҗа вәл җынра та нумай.

— Ха-ха-ха! Җын җахамҗа пулати?

— Ес тата җаха, сысна, кушак хури җахамҗа тейән,—ахәрса йаҗә Тўнтер Сименкке.—Лаша тесен татах та пыраҗ. Епә хам та курнә. Мана ул шуҗ җахамҗа лаша тыттарҗә. Хурино җавәрса тевелерәм те йара патәм вәрмана. Тийерәм. „Но арәслан куҗә!—йәпатап лашана. Җук, шывмаст лав. Лашам ман лупашка пек хәлхисене выльҗатса җылтамалла уртанә. „Посипкәпа“ җурәмран илеп. Ман посипки те лайах: кашнә пурне урләшәнҗе тевә. „Туртаймаст, йәвәр, терәм арпалла асәмра. Пушатас. Пәр пўленккине илтәм, туртмаст, иккә илтәм—туртмаст, пөтөмпе илтәм, татах туртмаст. Проппал пашка, шутлап ашәмра.—А-а! Есә апла! Лотәрниҗәт!—илеп аяакран та, җурәмран та. Җук, татах туртмаст. Тастан аса килҗә хырам айне вут хурасси. Кәпәр-кәпәр кут айне хунә уләма ил те җөрт йар. Пөкөсем җунса пөтеҗҗен тапранмарә вырантан. Йупах тыхаранпа ашә курман пек пөҗҗисене ратио йупи пек җармакласа тәрса ашәнаҗ. Сасартәк қор!—тапранса кайрә. Аран тытса җартәм хәйамата! Йарупланпа хуса җитес җук. Каллә-маллә уттарса пөтөмпе тийерәм—туртаҗ, плут! Җитрәм киле. Җапла вәл җахамҗа лашасем.

— Лашара анҗах мар пул вәл. Есә, Сименкке, ан җилен те хут те, ху та җахамҗаран та җахамҗа, вәрман җсleme кайассинҗен...

— Ес мана анҗах куран! Ак тата Михалкка йури супаҗ шывә җссе халсәр пулҗә!

— Мана тулҗккә куран! Петәркке тата шәнә уләмпа йури лашана җөкөрене йертнә!

— Йеххимкка тата...

— Есә ху лашуна...

— Тимкка...

— Караҗҗи тухтартан... ним имҗамне пөлме хәң!—йантрарә пуху клиҗҗәр шывра ишсе җүренә пек.

Җанах та хама та җилсуна, „йаруплан“ пуҗ тўпипе хәлха җикки урлә йарәнса җүренә туйәнса кайрә.

— Есир пурте ман җийе тәнә,—йытә хури пөҗҗетресе, хөремесленсех тапратрә Витгөртәв Аршентти.—Ыттисене курмастәр. Ав, Шупашкар рәйонөҗҗисем вәрман хатәрлессине пурне витгөр пәхаҗҗә. Җахамҗа вөт! Иетәрне вәрманхосә 25% кәна тултарнә. Җахамҗа! Пәраҗкаври Пурмистрәв опйесҗөкпе Комоләв җссе җүреҗҗә. Пурин айне Сименккелле вут хумалла.

— Сана та...

— Вөсене те.

— Пөтөмпех.. малтанхинҗен те хытә ахәрса кайрә пуху.

Вәл пуху мән йышәннине есәр җухлатәр пуҗ.

Җанах та, Хветәркке муҗи калашле, җынсем те пур иккен җахамҗасем. Хәйсем „йывәр“, „немоку“ тесе кәшкәраҗҗә. Җав вәхәтрах пуш җунана туртма та хәйсем хавас мар. Йүтәм лайах „йәвәр“ ара вөсене! Җавән пек „йәвәр“ тесе җахамлакансене икә җалаш тәршә йывәрләхпех ал килениҗҗен кискмелле пулат. Җахамҗасем „йывәр“ йүтөмпе кәйалла җакас җөре Капкән лартса хумалла.

Җахамсене тўрлетекен тухтәр

Н. Җурпай.

Ш е ф к и л н ь.

— Тавай пуҗтар халәха, терә йалөҗҗавком кәнҗелерне пәр кукар уралла, пәрса туталла җын кәрсе тәрса.

— Есир мәнлескерсем пулаттәр?..

— Шефсем... акроном,—көскен ответлерә вәл. Претҗетаттөл нумай туртәнкаланмарә.

— Ну, җуп, Ваҗук, кашни килрех кала: шефсем килнә, супаҗ парасҗә те, терә вәл җөләм паклаттарса ларакан исполниттөле.

Җил пекех җупса җавәрәнҗә исполниттөл Ваҗса йал тавра. Халәх сурах кетевә пекех пухәнҗә. Ара супаҗ илме вөт.

Сиксе тухрә шеф җынни.

— Нус-с! Халәх, хәвәр та пөлетөр, малалла җөре трактәрпала сухаламалла... Трактәрсене пурәнма МТС-сем тумалла. И вот епә по спору укҗа и пришол сирән патра.

— Мән вара вәл МТС?—ыйтрә пәр мулахайли.

— Трактәр ваҗҗи вите кирлө, пөлместөр-и мән.

— Мәнпе тавасҗә аңа?..

— Йаснә, МТС-на укҗа кирлө...

— Йассун Митти ахаҗ те пуйан вәл, мән укҗи памалла аңа, раскулаҗҗат тумалла!

Кәшкәраҗ хәлхи лайахах илтеймен Трахвин.

— МТС-на укҗа нушнә теҗҗә сана, турак карҗәк!..

— Ун пекех ан вәрҗ-ха, ывәләм!—кәшкәраҗ карҗәк.

— Мән мана ывәләм, тетән. Епә акроном, то варишҗ акроном,—җиленнипе кәкәрне җышсах җухәраҗ шеф җынни.

— Ну, мән өрлеттөр, кам МТС-на укҗа парас тет алә җөклөр!

— Пөри те алә тәратмасҗә. Акроном кәркка пек авәнса илсе:

— А-а-а, есир Совет влаҗне хирөҗ штолө!..

— Җук!..

— Совета хирөҗ мар...

— Апла пулсан тәратәр аллусене?..

Халәх ирөксөрех аллисене тәратрә.

— Мән пулат вәл „Мутәсҗа“ тени?—ыйтаҗҗә шәппән пөрпөринҗен ал тәратакансем.

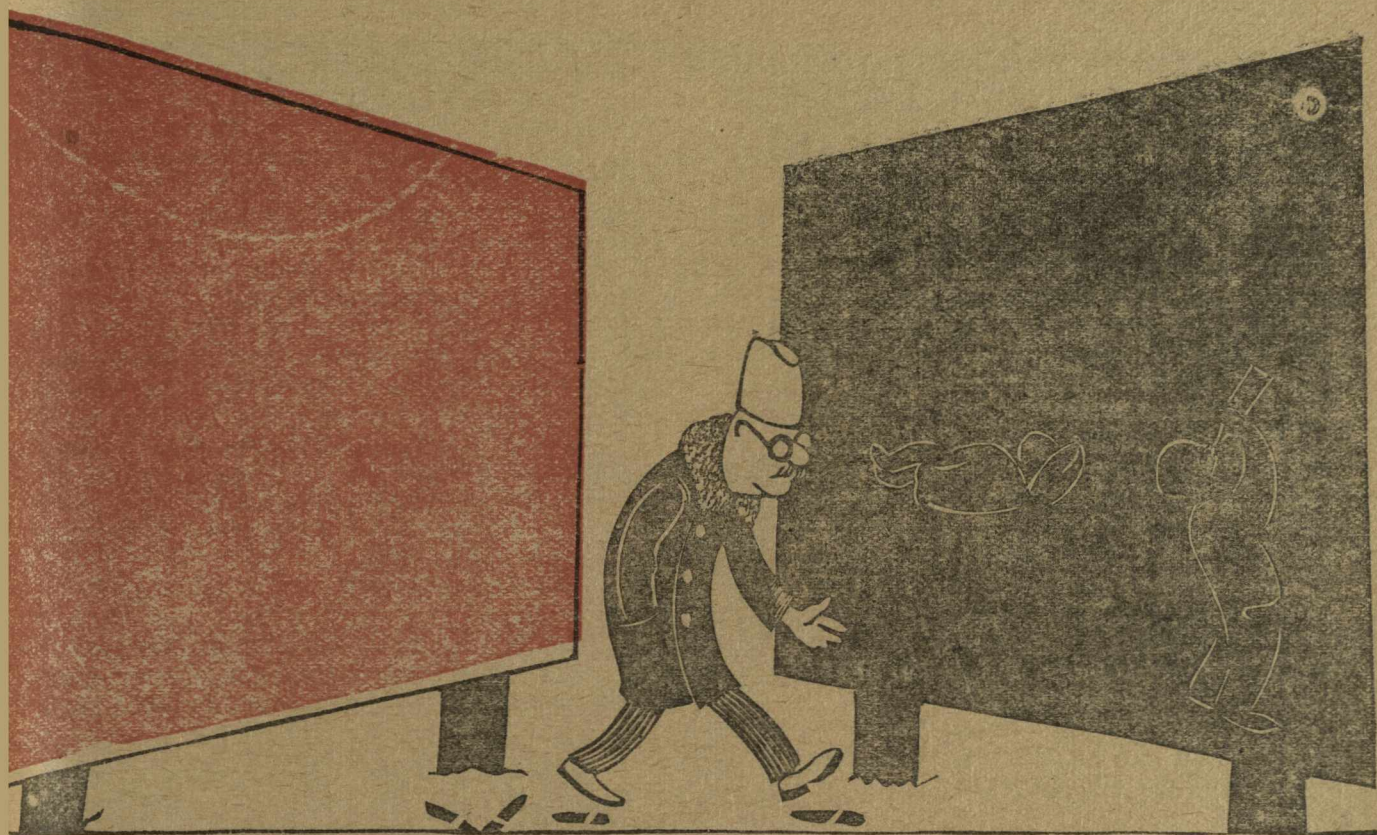
— Темөскерске вәл.

— Кун пек шефсенҗен хәтартарах пире Микул турә, теҗҗә хәшпөрисем.

Микул турә мар, урәххи хәтартаҗ.

М. Йеник.

Пулма пултараѣ.

— Хёрлэ хайма синъен хура хаймана пёр пусайм анъах тем?

M e T T ă T.

Каләпәр, епир йулташпа иксәмәр теләмсене
 җирсә, меттәт җинзән калашма пуслана.—Җапла,
 пла... петакокёккәра җаван пек меттәтсем пур,
 йейәр. Җак сәмахсене илтсен труппа пек вәслә
 мсаллә җын та пирәнпә киләшес җук, йешәл вәл
 йәнә-Аттайра, крупком пухавәнзе пулнә пулсан.
 йаһах киләшмә пултараймә җав. Җәнә меттәт җин-
 зән илтрәмәр епәр унта. Совет суйлавә вәхәтәнзи
 меттәт тессә йаһа.

— Суйлав меттәүрәпә мәнле ёҗлемелме-ши?—гесе
йтёҗ кун хыҗҗан хашпёри.

— Ку метгáтпа усá кураcсине петако́кккáра тартма пулсан, есир Йарантайккёна́ шул пуcхёнтён, Хватегйáвран ыйтáр, вáл пёлет. Ахалён рё пёрех тункаталла ларма тивё шулта.

— Хватейёв шузёпе ак җапла ёсьмелле: 40
ратӑслӑ җутгине хырам пиҗкеленёҗҗен ёсьмелле те,
ша кӱлсе лармалла. Унтан җуна җине хӑпарса
малла та,—ур-рах, ур-рах... сториң, сатављу,
есе йал тӑрах мён пур вӑйпа кашкӑрса, җилҗу-
лла вёссе пымалла.

— Так саплахи?

— Ым пастайха, штопă уѣ сѣрѣн ыртса
пѣтѣр, хавѣн аллунта туйа пултѣр.

— Сапла анбахи, тем, тем...

— Бимха, еккей сак шёвёр, ан пұлха? Унтан

урамра утакан пёр бухана ёнсе кўртсе, ёстерен-
си пекки туса хёртме тытймалла.

— Кѣлмѣс, картешнѣк, картла выѣаса пѣрт лартрѣн, лотѣр!—тесе рак пек сурѣак сирпѣтсе сине сиксе ларма тѣрѣшмалла.

— Халё пёттёр еппин?

— Ху!—тесе каламалла леш ʒухӕннин, унтаи
Хватейӕвӕн лашине пуӕнʒен ӕвӕтса шуол канаш
ӕвӕн патне илсе каймалла.

— Аха, поѣатнѣ!..

— Тоттаҥ, аха мар ҫав, штопă Хватейăван пĕс-
сисене сÿлелле тăратса кравул кашкăрса пымалла,
сĕр сĕмерсе макăрса йурламалла.

Татах калама манна, штопă йалти ватти-вѣтти
вѣс, лохъл-лохъл! тесе алă сұпса кулмалла, Хвате-
йăвин саплах сұхърмалла.

— Халё пелетгёри, йулташсем, суйлав вахӑтӑн-
 ҫе ҫӑн метӑтапа мӑнле ӗслемеллине? Ах, петако-
 кӑкка та ҫав, ҫак икӗ шӗвӗре хӑйӑн историнҫе
 кӑранташ вӗҫепе палӑ туман, ӑ-ӑх аявах...

Ну, йурё, йулташсем, метгӓт тупӓнзё. Хватейӓв
Совет суйлавӓнзё мӓнле метгӓтпа ёсленине те
пӓлтӓр ёнтё. Сыӓӓ пӓлтӓр еппин!

Сапла—хәшпёрисен меттәҗёсем!

Н. Кашлинке.

Шалтах аптрана.

Аптрана тет тем?

— Шалтах аптрана сав!

— Паџах та сүремессё-и?

— Пёр-иккё йе виссё-таватта кәна!

— Ынах та!

— Та, та та та!—терём епё, шёшлё йевёр сәм-сәллә йулташа.

Аптракансем пёрре мар сав: хәшсәсем кәләпәр—ман кўршех пур, пёр майах мухмәрпа аптараҗ. Пёр-пёр прасник хысҗан ирхине хыт сак синҗе йәванса усалланаҗҗё вара. Кәҗухне матки тушек мар, хытна сәкман та сарса пәман сав аҗна. Аптранипе татах «топавит» тәваҗҗё. Татах мухмәр. Мәнтәр җирё тейепёр кәна.

Тата хәш-пёр пүрократсем хәләх ыйтусене от-ветлессипе аптрасҗё.

Кәләпәр кулаксем укҗисене ниҗта усрама ёл-кёрейменнипе аптрасҗё. Сретҗак пур, йе петҗакё—колхоҗнёкё перекет кассине хуҗё те—шанҗәклә. Ак тата хәлё тёнҗе капиталё еккономёк крисҗёсёпе тошё аптрана.

Ара тата хәш-пёр комуниссемех суләнҗәк йатне илте аптрасҗё. Сылтәмран төртсен сулахайа суләнәсҗё, сулахайран төртсен сылтәмалла. Таки вара аппаланасҗё, шереметсем!

— О-о-о-о! Хәҗхи тёнҗере ун пек аптракансем хәрах тәххәр пёр пилёк те пулё. Пирён пек сүҗе тирлё пашкасем аҗна шутласа кәларма җәнах та җәтас сук.

Анҗах епё йумахлакан аптравсә паџах урәххиҗҗё те. Кәштах аяккалла пәрәнҗәм таха. Анҗах каларәм мариха сав, пашка сүҗе тесе. Но вот! Уншәнах суләнҗәка ан йарәр. Кәсарәрах! Урәххиҗҗё те!..

Ара Лапра-кассинҗи (Йетёрне районё) Таниләв уҗитлё сав тери аптранине каласшәнске.

Хусамәрах шутласа пәхәр. Таниләв паџах та паҗәр калана йәласемпе аптраман еппин, суләнҗәка кайма партгийтсә та мар вәл. Парттире тәман сын та сулкаланма пултараҗ те полошём. Шкула хёраямсем вёренме сүременшён аптрана еппин.

Вёрентес ёҗе сирёппёнех тытәннә мён аҗи. Утарлә конешнә.

Анҗах сав тери куштан хёраямсем шкула сүременни пётерсе пәрахнә аҗана. Мён тәвас тен, шутка мар. Кашни кун виҗ-тәватә хёраям сүрени еккей җәрмантараҗ. Хәй те Таниләв сүренё кәсене җёнме. Йалёстәвкомё те сав тери исполнитёлсене хәвалаттарнә. Ёҗ тухман.

Пуху тунә. Анлантарнә. Патшаләх хушаҗ, сүремеллех шкула тенё.

Тем те, тем те каласа әнлантарнә, конешнә. Аҗа хирёс хёраямсем—Тавит Марийех:

— Епё җухән, мана нимён те тәвас сук, сүреместёп шкула, тенё.

Теприсем:

— Епё ватә!

— Хуралтә тәрёнҗен үксе урана амантрәм—уксах епё!

— Манән аҗасем вак!

— Пирён куҗ курмәст!—сәптарасҗё хёраямсем. Ак тамаша!

Пыр та калас вёсемпе.

— Йей-йей пулат! Сәклантараҗ райОНО! Ху вёренмеллех. Хёраямсем җәхәмләсҗё,—тесе утланә вара Таниләв кәллё-мәллё.

Тен выртса та ыйхи килмен пулё. Хусамәрах шутласа пәхәр. Лару-тару пите йәпәх пулнә снаш.

Шалтах аптрана пайан. Сәплах конешнә.

Йулашкинҗен татах кашни вёренекен пате килёрен сүрес тенё йәлсөвөҗёпе Таниләв. Сүреснаш үркенмен.

— Ну, Пашкировә Мари, шкула сүрес пулат тенё Мари инке патне кёрсен.

— Ой, җипер каласҗарха есёр! Сывә мар е Кәсәл хён курма йертём,—тесе йёрмешнё хәй. Сав тери авкаланнә сыв марри. Куҗ умёнҗех ёҗе. Инке сывә мар. Пәллә снаш. Упәшки те:

— Сәкәр та хам пёсөретёп вёт. Совсем аптра хёраям!—тенё.

— Ну та, ну та!—тесе тухса утнә лешсем. Икё аллине хур аҗи сунатти пек сәпса ахәлтә вара сывмаррисем:

— Пултараҗпәр!..

— Шуҗтаратпәр!..

Сывах та пулнә инке Пашкирәвә, Микун хысҗан мухмәр җирёпе аппаланнә мён. Вәт тунё кёрёк арки. Попропуйккә вёсене вёрентме.

* * *

Хёл кунё. Сәнтәләк сивётнёсем сивётсе пыҗ сүрсёр йенҗен вёрекен кәскән силё кунсерен тәхәрсә хәратаҗ. Хёр упрәсёсёенне урам урлә лар кәснә хушәрах, хёрлё пиҗёсёне җёпётсе шураҗ. Сивё хёл Ваҗукпа Саҗука та, кәсхине аләкраҗ ләклә сәмахсем шәратнә җух, сёлеке йертнё.

Пурнәс шәват. Сивве пәхмасҗ. Районтан хине вәрман хәтёрлемеллли шурамла теккаҗ прикати пашкаса ситрё.

* * *

Пуху. Прикатир токлат шәратаҗ. Паттәр сирёп сәмахсемпе кашнинех куҗран сәхаҗ.

Вәрман хәтёрлес плана тултәрмалла. Хёр арамән, арсынё-кёрёмё, пурте вәрман ёҗлемел.

— Епёр хёраямсем шкула кайатпәр вёт сёрлерёс хёраямсем.

— Шкула сүреместёр сав. Хәваласан та мастәр!—таварҗёс кәсене ик-виҗ сас.

— Рас так-тәк, марш вәрмана!

— Хәлё кайатпәр шкула! Вәрман хёраям вәл!—терёс хёраямсем, йәвашлаҗса.

— Кайас! кайас!

— Йарас! Йарас!—шавларё пуху.

* * *

Пайан ир хёвелё те сав тери илемлөн авкаҗ са, ликпункт аләкнелле сәмсисене хёретсе утаҗ инкесенҗен кулса тухрё.

Таниләв уҗитлё ыйхәран кәна тәнаҗҗё птен, инкесем ланках тулҗёс ликпунта.

— Хәлё шкула сүретпёр епёр, кашни куҗ килетпёр!

— Вәрмана тата?..

— Шкула сүрекенсене вәрмана йамастпәр рёр вёт?

— Е-е-е!—Вәрманта сивё те!

— Вәт сивё те! Паҗәр сүрес темерёр те! Хәй Иурёске, вёренёр!

Есёр пѣлместѣри—миѣ утарнѣк сирѣн колхозра?

Секреттар. Пѣлместѣп.

Претсѣтаттѣл. Сѣветѣнисем сук.

Вѣренетпѣр!

Пуртѣ майлах килѣѣс иккен пайан инкесем.
ет вѣренѣ.

Исѣртран алѣк усѣлса, пѣртелле «сурѣх ури»
сем пек хѣр пулки тѣпѣртѣрѣ.

Аѣта кайаттѣр?

Кунта килетпѣр!

Мѣн тума?

Вѣренме!

Есѣ, Мархва, пѣлтѣр вѣреннѣ, виѣсем кун
та кѣартрѣн вѣт. Кунта ѣисти хута пѣл-
нисем кѣна.

Епѣ те пѣлместѣп, манса кайнѣ. Аттуки вѣр-

мана та сыр!

мана та!

Сук сырматѣп!

Хута пѣлместѣп те!

Пѣр кунне пѣлетѣп, тесе вѣрсѣрѣн вѣт!

Пѣлме...

Е-е-е! Есѣр вѣрманса кайасѣн мар иккен.
вѣресем!

Пѣрре пѣлеттѣр, тепре пѣлместѣр!

Пуртѣ та каймасѣ хѣрсем школтан. Вѣренес-
шереметсем. Пѣрмай йѣлѣнасѣ:

— Сыр та сыр!

Шалтах аптрарѣ Танилѣв.

Малтан куѣпа пѣхмалѣх та хѣрарѣм сук школта.
Халѣ суса кѣлараймѣн. Шкул туллийѣх авра-
шасѣѣ. Хѣваласа та кѣлараймѣн. Танилѣв та пѣр
кѣтесре кѣна тапалавса тѣрат. Хусамѣрах шутласа
пѣхѣр. Сѣв тери пысѣк тоѣтишени вѣт ку.

Ей, шеремет, пурнѣс пѣр килмест иккен етемѣн.
Икѣ майлѣ аптратрѣс Танилѣва. Мѣншѣн сѣв тери
асаплантарас етемме? Аптрамасѣ вѣт интерес?
Шутласа пѣхха, вулукан, хѣвах!

Пыл шывѣ пек йухѣт вѣренѣ школта. Хавас ѣѣ-
реллѣ Танилѣв та. Сѣмекалккѣ пур иккен хѣрарѣм-
сен те.

Кас пулѣѣ те, ир пулѣѣ. Пѣр кун иртрѣ. Ерне
иртрѣ. Иккѣ сѣтрѣ. Халѣхи инкесем каллѣх опѣѣ
суѣ умѣнѣ:

— Куѣ курмасѣ!

— Айѣк ѣикет!

— Шѣл сураѣ! Аѣа макраѣ!—тесе йермешрѣс
халѣх умѣнѣ.

Пырта калас вѣсемле!

Н. Майак.

Ларса йулнәскерсем.

Хёвел тавра
çёр
саврәнмассерен—
куллен—
хаьхи шутпа

Куратап еп
асран кайми карттин
çак тёнзере:
хашне полит,
хашне пуро,
хашне комсут,
хашне çутпай

етемсене
хай йавине
савар пек
сегерет.

Шутсем шекелзесе
хутсем хутлакаласе те,
пёр аллашне
хулхушшипе хёве тултарса
(халлехе!)

Йут сын-мён шаккизён
куспаванла çетет
зеретлэ ларав
сур уврештени халәх.

Пырса керетён:
„çак хута пизет пусма пултарара?
вуникё майшар çапата çётрём, тен,
сүресе“.

„Шел, шел,
ангах айух—
Иван Иванә ларура—

Раштав телне
йала
йарасшан тимёр сүресем“.

Çёршер пусма

ухса
анатан,
пин те батәпи?!

Каллах:
„Сире пёр сехетрен кемешкён
хушресе“.

Лару хал:
пёр аратлә бәхзеппи туйанмалла.
Тёп-кайәк-кешек-усрашён“.

Пёр сехетрен
сырусё те,
ёставакан та çук.

Аста кайса керес?
Пётрё тёнзё!—

Пёрин те
сирём иккёрен
иртмен мён çул—

мён пурё
„комсомол ларавёнзё“.

Каллах
каçкүлём
хәпарап аран сес

Сиъ хутлә бул суртра
сүлти хута еп.

„Килсеиха йулташ Иван Иванәз“
„Çук,

ларура вәл—
А-пә-вә-ка-тә-йе-шә-сә-пайё“.

Керетёп ларав.
Пётём силле хам пухнә—

варçап,
суратап,
калән—

арçури.

Пәхатап:
етемсем

çуршарән

ларса тухнә.
Турран килтёр!

Аста тата сурри?
„Вёлёрзёс!

Пусса тухраçё!
Хурах!» теп

Хәрушә карттинпа
сёмлензё ман әс.

Сырусән
ләпкә аьтне сес
тәнлатәп:

„Вёсем хал
икё ларура
ха-арас.

Кунне тивет
вәтар лару таран,
астан

епир
пурне те ёлкёер!

Ирёксёрах
çурмаран
таталан—

кавапаран
кунта,
ытти—
лере“.

Ёшеннипе
çук ыяхәм.
Иртрё каçе те.

Ир шуçамё
карат
кавак кару.

Ёмёт:
„тата
хәт пёр лару тавасзё,
мёнпур ларакана
таратмалли лару!“

Пушта ёмери.

Миккул вёренме хулана кайни сүлталәк ситрё
ёнтё. Сүлталәкра шөлөпкеллэ майрасемпе те са-
хал утмарё вәл. Вёсемшён сахал мар выçа та ларса.
Ара, мён тетён есё! Кинона пилет ил, канхвет,
премёкё, тути-сути расхут. Сахали мён?

— Вырнаçаймас! капла ёç. Ара мён вәл? Тата
тепёр йензён тем пулас килес. Тен хай алимент
тени лекет. Авланас! Авланас! Ой, астан аса кил-
зё, ей! Ой-ой! Авланас!—куйкә синзех ал-урине
сүлелле сиксе ситарне туртса сурса пәрахрё.

Авланатап вёт!

Хватер хуçсем патне кайса аләк усса: Епё
авланатап вёт!—тесе кашкәрзё. Тулта сәнзәрта
вёрсе таракан йытә патне пырса: Еп авланатап вёт,
ухмах!—тесе кашкәрсә кайрё. Çисе ларнә сёрте
кашәкне саваркаласа: Авланатап вёт, тәмсай! Пё-
летни?—кашкәрат кашәкё çине.

— Авланас и пастә! Так, ёнтё аттене авланнә
сёре зёнес. Сәра, шәрттан, хур-кавакал ашё хатёр-
лесе килтёр.

Хёр патне кайса ўксе пуçсапса муталанкаласа
килсен ашшё патне:

— Атте, ернирен, шәматкун авланатап. Хёр
Сәра... хатёрлесе кил,—терё.

Каланә кун хәнасем пурте пухәнзёс. Х
ратнисем кушакки-йитти мёнөпех пызёс. С
шәрттан, хәпартлу кётсе сенёксем, киремет с
кё пек куккәр-маккәр авәрлә кашәксем, ни
пек сүхе хёрёллэ ывәс тупанё пек ашәх тар
сем суса хатёрлесе лартрё.

Ирпе ирех хапхасене усса хузё. Кёт-кёт-
çук. Хәнасем теләннипе ним шарламасәр лар
„Мёнле саплахёстөрмест, ситөрмест? шугласёс
Хәшё батәймасәр, выçса аптранипе кухча
вәртән сәккәр касса тухса кайса хампар
кайса сисе кёрессё. Хәшё ним тума аптранип
сём сул шпалер вырәнне зустапа сыпәстарн
сәтсене сётсе илсе вуласа ларассё, хәшё
хушшинзи хура тәпрана кәларассё, хәшё тат
пёрне каза пүрнипе тёксе кәтәкласа вы
пусларёс.

Авланаканё хура куçсулпе тухса: „Так,
опйективлә сәлтавсемпе пулаймарё, каçарәр.
рәнах пурәнмалла тивет ёнтё. Атте ситеймё“

тесен пурте салантёс. Киле ситезденех сямса виттер
макартатса суртук сятса пытёс.

Ирсинзе ирех, арәмәне упашки саварса тараз-
денех алак сасси йантрарё. Уссан ашшё пижкесемпе
кушелкесемпе кёрсе тазё. Кайрёс халапа.

— Тху, азам—азам! Йал култартан вёт ухмах!
Ара мён тесе аза туня хёре илтён! Кам ази тесен
„саван“ тецсё,—терё Миккул ашшё, арәмё тула шыв
патне кайсан.

Миккул тёлёнзё. „А, мён шуйтанле епё вёл аза
тунине пёлмен? Мёншён казта тухиён пёлтермен
вёл мана? тесе шутларё ашёнзё.

— Тата ханасем мёншён килмёссё? Туй пулсан
туй тавас! Есес!—пурта аври лек куккар зёлёмне
шаккаса каларё Миккул ашшё.

— Мёнле хана? Есё мён каласан? Авлани тав-
а сул ситет пулат те, туй тесе машкалан.

— Мёнле тават сул? Есё тата мён суйа хут
сырса йаран?

— Мёнле хут?

— Акә, висём кун илтём,—каларса катартрё
ишшё пёсё какё хушинён сыроне.

— Аху! Епё куна тавата сул ситет сырса йани?
Авланас умён сырсазё.

— Тху! Зёмере пулня, пушта! Сулла пултәр
антәх! Апла пулсан арусем те кусем хаваных пуз?
Епё сак икё азалла арәма илнё пулё тесе. Туй па-
ан пулат тенёзё. Саванпа азалла арәма ма ил-
ён терём,—хулен хушрё Миккул ашшё.

— А, а! Ах, зорт! Ку пушта пула, ахалех...
и туйса илзё Миккул, ашшё хайён афисене арә-
ё казта килёзён туня пуз тесе йышаннине пёлсе.

— Тавата сул кайна вёт! Еккей. Сапах вилёзён
итнё.

Сапла пулзё Миккулпа пушта зёмери.

Тата тепре Кайайулз йалёстәвкомё халәх хёрсе
ра вырня вәхәтра районран сакан пек хут илзё:
„Бран ирех суртри вәрләхё илме тавата лав
арә“...

Тепёр кунне тусанпа кәвакарня лашасем персе
трёс вәрләх патне.

— Ну, тавай, товариш, хаварт суртри вәрләхё;
илё ёс вәхәзё, ан кёттерёр.

— Есёр ан машкәласа сурёр йыта кёлеткисем.
ё авкуст уйәхёнзе мён суртри вәрләхё пултәр?

— Акә, ку тата мёнле хут?

— Ха-ха-ха! Епёр суркунне кәна март уйәхён
иш кунёнзе салатса.

— Тху!—сурзёс пурте харәс сёрелле пәхса.—
ила пултәр ку пушта кун пек хәтләннәшән,—
арзёс лавсене кайалла.

Акә ёнтё сире пушта зёмери синзён икё тёлсёх.
пулман тийёр. Антәх кун пекки пурха. Пурах
ё, йешёл, каләпәр Шурастран Шупашкара—70
рәма 12 кун сурет пулсан.

Н. Бурпай

Хёл кёске.

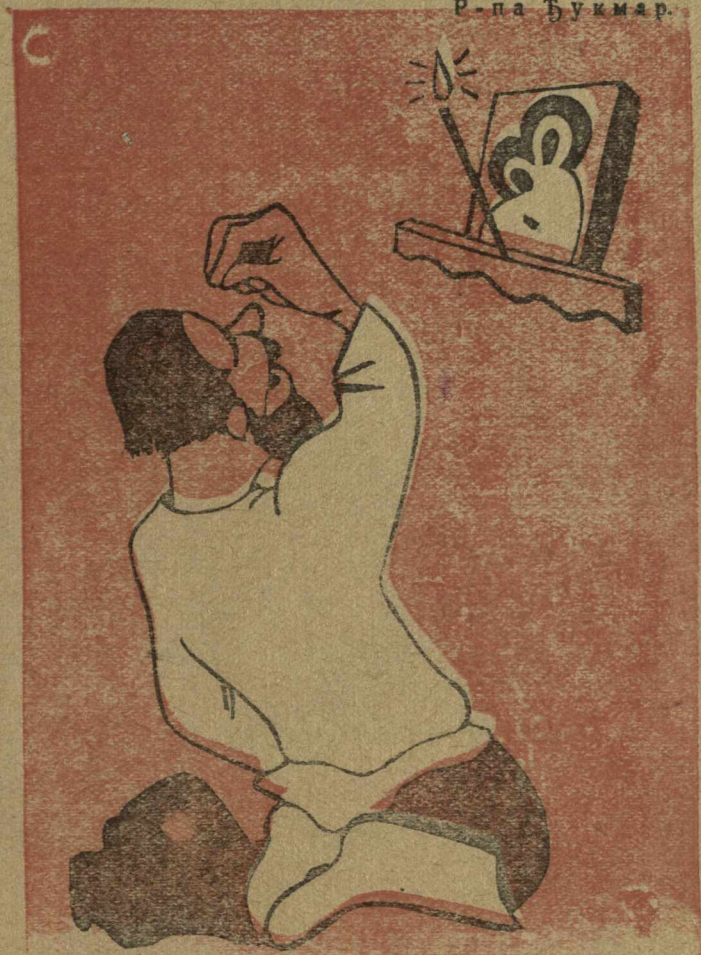
— Касал хёл пите кёске пулөха.
— Астан пёлетён есё, Шашук музи?
— Ав, Кашар-Иссак йалёнзе пушар хатёресем
лахи пекех урапасем синзё ларассё. Йалёстәв-
ри зёртунсем сиснё пуз хёл кёске пуласса,
ипла урапа синзёх лартассё вёсене.

Инай.

Телей тупня йалсовет претсетаттёлё.

Анат-Кёнер йалсоветие (Шупашкар
районё) сёне суйлавпа та оппортуниёя
Ф. Осаппава суйларёс.

Р-па Букмар.

Йалсовет претсетаттёлё:—Ей, ту-
рә... спассипя сана. Кәсал та есё мана прет-
сетаттёлте хавартан. Те камппиниё назар
ёсленёшён, те ерех ёссе суренёшён, ес мана
хёрхентён. Спассипя сана, атте туря. Амин...

Сураки йурри.

Никё-никё хут купас,
Хыт йанраха халё ес!
Нуккә, Машшә, йуря тас
Хуйхә-суйха пётерес.

Кайәк йурлаёт саванса
Тул сүтәлнә вәхәтра.
Васкә ларнә қасәрлса
Тасатманха вёл тырра.

Ваңә, уйалла тухар!
Лайәхёске сәнталәк.
Тыря тавар мән ампар
Пурәнмаләх сүлталәк.

Бурпәм тухрәм урама
Лартәм сусе турама.
Кайрәм кётём колхоса
Йусамашкән пурнәса.

Петёр Вашли Каврили
Сёлли пулнә вутпусси,—
Мёншённе вёл пёлетши?—
Кирлө пулнә формалин.

М-м.

Ним айһпсәрах портфёле питёрсе лартнә камппанисем.

Төрөс ыйту.

— Илтни есё, бирён вәрман хатёрлес ёсён сул таләкри планне 10 прозбан сес тултарнә.

— Кама?..

— Кама мар, вәрман хатёрлес плана. Вәрман хатёрлекен уврештенисем йапәх ёслесе пырассё.

— Кама?..

— Кама мар, йапәх ёслессё. Кәпинетра ларни-
нех вәрман хатёрлесшён.

— Кама?..

— Кама мар! Пётём вайа хурса ёслени сук.

— Кама?

— Фу ты! «Кама» та «кама». Йапәх ёслес тетёп.

— Вәл-и ара. Кама сута парзёс савән пек семшён, тесе ыйтатәп санран!

Камппани.

— Сирён сураки камппанине мёнле хатёр нессё?

— Сураки камппани синзён илтмен те. Пир халъ саварнийе хатёрленес камппани.

Йанкар

„Капка“ выставка

КАМПА тухса ларнă Хурама-кассинзи (Шуп. районё) комсомол йаѳейкки сине. (Йаѳейкка кампанисем иртнине сиссе те йулаймасі). Кампа татас тесе Хурама-кассине кай-малла. Ёи пысăк кампи— йаѳейкка секреттарё Сам-

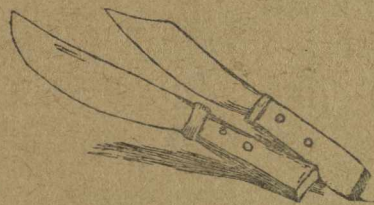
«КАПКАНА» шалăпă пама ăупаѳ сак лаша Мăнал йалёстăвкомё синѳен. Вăл йалсовета кёрекен йалсенѳе кулаксем вăрт-тан лашисене сутассё. Сăмрăк выљăхсенех пусса сийессё. Йалёстăвком «курнинѳен курманни лайăх» тесе, кушне (курасран) ик аллипе хупласа лараѳ.

сонăв Христофор йатлă. ПЕР ерне ёнтё Шупашкар районёнѳе автансем авăтмассё, ѳăхсем ѳакаламассё, хурсем кикак темессё, кăвакалсем нарт-нарт темессё. Хуйхăллă вёсем: Шупашкар районёнѳи пионерсем районри кайăк-кёшёк усрас ёсе шефа илнё. Унтан вара султалăк иртинё, анѳах ёсё постановлени йышăнни-пех пётсе ларнă. Кайăк-кёшёк пушне усса лараѳ, шеф—сăмсине ѳакаласа лараѳ.

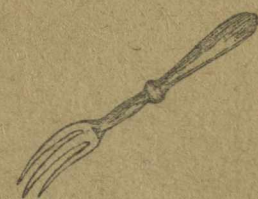
МАКАЃ (мак) сурăласса кётсе ларассё Хёрлёвугай районёнѳи йалёстăвкомсенѳен ѳылайăшё. Макаѳ сурăлсан, суракине иртермелли плана тумата ѳухах пулат, —тессё вёсем кахалсем.

ХУѳАШРИ (Йегёрне районё) вулав суртинё сын суремест, шăшисем анѳах сурессё, мёншён тесен унта хасатсем вулама пырсан хасат тавраш сук, пұрт урайёсенѳе пёршит хуламёш пылѳăк. Шит вăл кивё виѳе,—меттăр виѳи сине кусармалла (пылѳăка).

лехен колхоз правление арман сунатти туса йамалла.

САК вилкăпа тирсе кăларса ывăтмалла Пиценер (Елёк районё) школ советне (вилкă ѳатайма-сан сенёкпе те йураѳ). Шкула килнё тумтирсене ни колхоз ѳленёсен аѳисене паман, тўрех пуйан-сен аѳисене панă. Тумтирсене сăпла салатнă школ советне хăйне салатмалла.

геретре сак йапаласем синѳен сырасси:

Ау, ау! Тётгём!..

— Саветушҗи йулташ, ман вулас килекең пулса карё.

— Тәхта кәштәх...

— Саветушҗи йулташ, ман токлат итлес килет.

— Тәхта кәштәх, профсойуссем вәранәҗҗен.

— Епё тәхтәтгәмҗё те, анҗах пуҗам тәхтәс-шән марҗке!..

— Намәс мари сана Октапёр револүтси пулни 14-мөш сула кайнә хыҗҗан җаван пек пессоснат-төлнәй пуҗпа пурәнма!

Җакан пек каласусем пулса иртесҗё Пәраҗкав районенҗи вәрман касакансемпе саветушҗисем хушшинҗе кашни кунах.

Унта ни хәҗат-шурнал җук, ни куҗтҗут төлөшпе ёҗлекеңсем җук. Тётгёмлөх җөх.

Асран хуйхә.

Крипоетәв җырнә „Асран хуйхә“ йатлә кометире пёр Фамуссәв хушаматлә улпут куҗҗут төлөшпе ёҗлесси җинҗен җапла каланә:

— Пур кёнекесене пухасҗё те пёр җёре, җун-тарса йарасҗё, тенё.

Кавалти (Вәрмар районё) опҗәллә орканисат-сисем вәл ёҗ җине урахларах, җөмҗөнтөрөх пәхәҗҗё. Вулав җуртне ёҗлеттерме пәрахтарнә. Халё унта пёр хәҗат татәкки те пымасҗ. Испәҗ җук.

— Райҗутпай аҗта? Ма испәҗне тупса памасҗ?

— Кавал ёҗҗыннисен „асран хуйхә“ пуласран хәраҗ.

Сәваплә җын.

Кашни йалтах пёрпёр асран тухнә җын пулатөх. Анҗах җав асран тухнә җын ёҗлө җынна кёрсөҗҗөн... кулашла йапаласем пулса кайаҗҗё.

Турикас Тушкилри (Вәрмар районё) ликвитат-тәр „крөҗҗени“ кун пуп келтуна вакка пёр пөҗ-җөн „тура шывне“ кёрсе халәха төлөнтөрҗё, тет йалкор.

Төреклөскер Тушкилри ликвитаттәр: простутә-ран та хәрамасҗ, аҗлә җынсем умөнҗе намәс пулас-ран та хәрамасҗ. Унән пуҗне 10-мөш пропәллә җукун куршакран тунә пулмалла.

Түрө калакан.

Сөлө җәпти җапма җәмәлах мар, суяа җәпти җапма җәмәлтарөх.

„Канашән“ 26-мөш номөрёнҗе Җутөҗ кәмисса-риаҗё халәха вөрөнтөс ёҗ мөнле пыни җинҗен Мус-кава телекрам йани җинҗен вуларәмәр. Телекрам-ра каланә:

„Уҗитлөсем җителөклө“ тенё.

Анҗах „Канашән“ җав номөрёнҗөх (тепёр төлте) „Канаш районёпе 20 уҗитлө җитмөҗ“, төсө пөлте-ресҗё ыраңтан (уҗитлөсем җитмөнни җинҗен ураҗ районенҗен те җырнисем пулкаланә).

Йурөҗке. Җутөҗ кәмиссариаҗё „түрө калакан хуҗине йурайман“ тенине аса илнө пулнә. Аса ил-нөскөре пурнәҗа кёртмөҗёр хәварас марөх тенё ёнтө вәл.

Вурнарккә шывё җинҗи шыв арманёсем.

Атәл йалпа Вәрманкас рошҗи хушшинҗи шыв арманёсем ёҗсө җөсөрёлсө шәнса ларнә. Пит наҗар авәраҗҗё. Мөншөн?

— Хурама-касси пулашкөмө ерөх пизкинҗе ишөкөн җынсене мелнике кёртнөрен.

— Пурте Хурама-касси пулашкөмө аллинҗе марҗке, ме-хе пурте наҗар ёҗсөҗҗё?

— Хәшинҗе тата кулаксем ёҗсөҗҗё.

— Кулаксем те пури?

— Пулмасәр. Кипөҗёри Пархи ёлөк арман хуҗи пулнә, халё мелник.

— Ма вөсөне кёртөҗҗё.

— Вөсем җпетсиалис төсө.

— Халәха шөвөртме-и?

Арман тытакан орканисатсисем шәршә пөлми пулнә (кас сисөмне җухатнә). Җәмсисөне йөплө җәмах шалҗипе җакаласа уҗса йарар.

Җунаскапа.

Вәта Упакас (Сөнтөрвәрри районё) йалсовет прөҗөтәттөлө халәхран пуҗтарнә паранка җунас-капа туртса кайаҗ.

— Аҗта илсө кайан ку паранка?

— Хулана кайса пама лав тупаймарәм та, җыр-мана кайса тәкас тетөп.

Җөрсө кайнә паранки, йалсовет папки те хуҗө-сем мөнөпөх җөрсө кайманши? Җөрсө кайнә пулсан җырмана кайса тәкас пулаҗ.

Җөр җөтрөнмен.

1887-мөш султа Турккөстанра җөр җөтрөннө те Вернәй хулана җөмөрсө тәкнә. 1901-мөш султа Капкасра Шемаха хулана, 1902-мөш султа Вәтам Аҗири Антишана җөмөрнө, 1927-мөш султа Капкас-ри Ленинан хулинҗе җөр вәйлә җөтрөнҗё. Ун пек вәйлә җөр җөтрөнни кирлө мар пирө...

Шәмәршәри копсойуса җөр җөтрөнмөллө ура тапса вәрҗма кирлө те. Вәрҗасси вәрҗма йураҗ... Җөр җөтрөнмөллө ура тапса вәрҗмасан халәх шутне (хисөпне) көреймөҗ тата вөсем.

Шәмәршә райкопсойус уйрәм кварттәлта пай укҗи пухас плана 1 проҗҗән та тултарайман.

Шәмәршәри копсойуса Сакаса илсө кайса, җөнө йат памалла—„Кахалсойус“ темөллө.

Түрлетни.

„Капкан“ иртнө 23-мөш номөрёнҗе җәпәннә „Хөлөпөн кам-пани“ йатлә сәвә саколовкки хыҗҗан җапла вуламалла: „Йөтө-р-не-кассинҗи (Шупашкар р.) „Хөрлө Сухаҗа“ колхос прөҗөтәт-төлө Филип Сороккөн җинҗен җырнә“—темөллө.

Шаләпә мыскарисем.

Төнҗере темёскерле мыскара та пулаҗ. Епё кунта таҗта Амерёкра тавакан мыскара җинҗен каласҗан мар Шупашкартаҗ тем җухлё вёсем. Ку мыскарасене Шупашкарти уҗрештеҗисем туса катартаҗсё. Вәл йешҗёкпе кёнеке мыскари пулаҗ.

— Мёнле йешҗёкпе кёнеке? — тесе ыйтёҗ вулкансем. Вәтанмалли җук, тўрех калатәп—шаләпә йешҗёкпе кёнекин мыскари.

Малтанхи мыскарана җаваш тәаттәрё туса катартаҗ. Халиҗҗен вәл темёнле җпектаккәл те катартнә, анҗах шаләпә кёнекине җәмәл кавалерисем төрөслөҗҗенех шкапра усранә.

Хими наукинҗе „нимте җукран нимте пулмаст“ тесе вёрентекен саккун пур. Ку саккун тәрәх Леспромсөйура икё ёҗлекен тавлашса пәхнә. Пёри калат: пирён шаләпә кёнеки пур, тепри җук. Ирхи куна каҗҗен тавлашсан „җук“ тейекенё җентерҗё, мёншён тесен кёнеки җук. Ним те җукран, нимех те пулас җук.

җавашсөйура пёр пўрократ пурах, шаләпә кёнекине шкап тәррине пытарнә.

Халәх ёҗ комиссарё пёрте ёҗсёр тәмәст, мёншён шаләпә йешҗёкё мёншён шкапра, тесе ыйтсан: халҗ совешҗани пыраҗ, җавәнпа тесе ответленё.

Косторк утилсырйо пухас ёҗе вирлөн тытәннипе, шаләпә йешҗёкне те утилсырйопа хутҗантарнә пулҗ, хәйсем те пёлмөҗсё аҗтине.

Кашни мыскаран хәйне сәлтав пулаҗ, Тирҗинҗикаҗён те сәлтавё пур: уҗрештени пёҗёккипе шаләпә кёнеки җук, тет вәл. Тархасҗан каҗар, пёҗёк уҗрештенирех пысәк пўрократсем пулма пултараҗсё.

Косплан пысәк плансемех тусан та, шаләпә йешҗёкёпе, кёнекине тавассине плана кўртме маннә.

Ерөх савәтёнҗо шаләпә кёнеки ўсёрёлнё пулас, шкапах кёрсе хёсөннё.

Поликлиниккә тесенех җун савәнәт, тем пек аҗа сәмах вәл. Анҗах хәш җух ирёксёрех җун сивёнет. Шупашкар Поликлиниккине аса илсен „җиҗҗен пёр җынна кётмөҗсё“ текен сәмах пуххи те хәйён төрөслөхне җухатаҗ. Акә иртнё теккапёрён 23-мөшөнҗе Сквортсов тухтәра, җиҗҗен мар, 40 җын кётнё, җапах та кётсе илеймен. 24 шаләпә җырса хәварнә, анҗах вёсене никам та пәхса тухман. Пирён шутпа Поликлиниккән җысене җёртинҗен пуҗне, хәйсен хушшинҗи җир-җёрсене те җёртес пулаҗ.

Шалти ёҗ комиссарё шаләпә кёнекипе, йешҗёкне тулти ёҗ тесе шутлаҗ пулас: җавәнпа та ун җук.

Пиплиоттеккәра мёншён кун җухлё кёнеке куҗ умёнҗе ыртаҗ?—тесе ыйтсан, ун ыраңне шаләпә кёнеки шкапра, тесе ответдемелле.

Мәтталсавәт, тимёр-тәмәр ёҗленипе, хутран тунә шаләпә кёнеки җинҗен мансах кәйнә. Ват җупнә җавашсем сётел җине кашәк мантарса хәварсан, хәна килессе кётөҗсё.

Шупашкар РИК-ё, хәй урәх җурта куҗса, шаләпә йешҗёкне манса хәварнә...

Хәна килессе кётетши?

Косистат пинё пинёпе кёнеке кәларсан та, хәй вәлҗи шаләпә кёнеки майлаштарма пултараймаст, ахалҗ каламан иккен платникён пурти катәк тесе.

„Сат пахҗинҗе сарулма, сарә улмара сарә төш“ тесе йурлаҗсё халәх йурринҗе.

Шупашкарти телеграф стантси җинҗен халәх йуррипе сапла йурламалла: „җут урамра, җутә пўрт, җутә пўртре җут җўреҗе, җўреҗе җинҗе арҗа, арҗара-шаләпә кёнеки.

Мёнле пек вулкан, җитети мыскара, йәләхтармарё-и хәлхәра? Кун пек мыскарана кашни уҗрештенирех тенё пекех курма пулаҗ. Ёҗ наҗар, ку самокриттёкәна шкапра хупласа усраҗ.

Аләра җөҗ мар, хәвәрах җәмәртатәп—Серкей Атрак.

Выстәвккә.

Сөнтөрвәрри. «Вулкан» колхос хуҗаләха йепле йәпәх тытма пулассине кәтартакан выстәвккә уҗнә. Выстәвккәра инттереслә йәпаласемех пур: шнейкәсем, коҗҗилккәсем, плуксем, җейәлккәсем, тата ыттисем те,—пурте кёркунне аҗта ёҗленё җавәнтах йур айёнҗе йөпенсе, тутәхса ыртаҗсё. Выстәвкка курма йәлкорсем кашни кунах нумәян пыра-пыра кәйәҗсё.

П Ў Р О К Р А Т М А Р.

— Темисё хутҗен пытәм епё сан упәшку патне. Темисё пырса та пиҗет пусса пәмарё. Ыран кил тесе йараҗ. Пўрократ вәл!

— Пўрократ темё пултараймастән. Аҗстан вәл пўрократ пулаҗ... иртнё суйлавра кәллех претҗетаттёлө кёртрёҗ те.

Пуху. Йүсө, сара тапак төтөмө, ирхи төгөре пек, урайенген маңзана ситеңген йаванса, йасарланса тарат. Пухури сынсем,—хәшә зөлөм зәпәкә тасата, хәшә—зәрне ашне ларса тулнә кирәкне хышла. Сунар Хәритунә, тата, хәйен тавра виç-тәватә сын пухнә та, „тәхәр пуслә вәре сәлен“ синген шәрантара, анзәх халлапа!.. Пәр сәмахпа—еңсәр лараканни пәри те. сук. Йалканаш претсәтәтлө Сикменәвпа, унән сыруси Сакулайәв, сав төрлө пысак зынлә сынсем те, иттош, пәри—хәрелсе кайса, пүрнисемпе сәмси шәтәкәсене зәват, тепри тата, ишек пек шухаша кайса, рузкә аври не хышласа ларат.

— Йулташсем,—тет Сикменәв ура сине тәрса, пәсәлнә кромккоковориттөл пек пулса ситнә сәсипе. Пуху усапнә тесе шутлап. Пуху пусләхә епә, то йең—хам. Сыруси Кортейәв. Киләшетәри, йулташсем?

— Пырат! Мән унта...

— Пайанхи пухури йитусем саксем пулассә:

- 1) сәкреттар пирән патран тухса кайни синген,
- 2) ун вырәinne сәннине уйәрса лартасси.

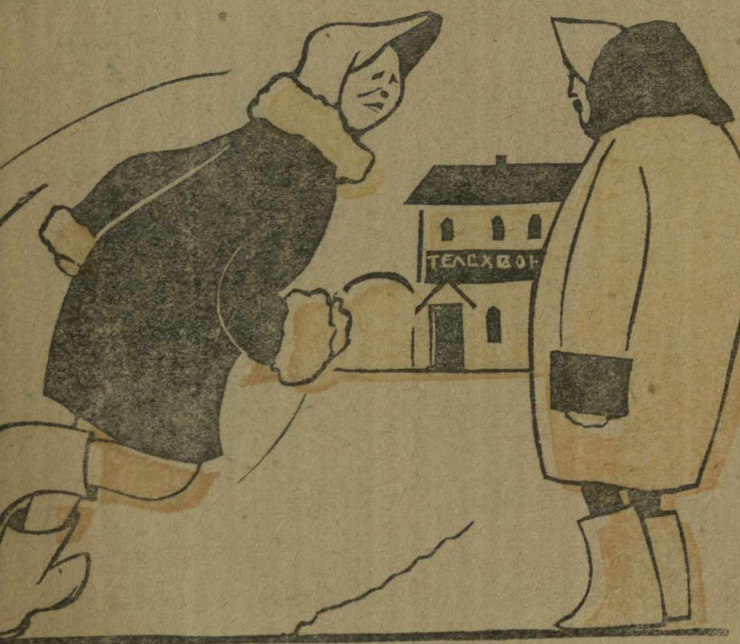
— Сәмах парха мана, терә хысалтан пәри.

— Ну, кала!

— Ман шутпа пайанхи йитусем пирки пуху пухма та кирлө пулман... Каккуй интерес сирән сырусә пирки...

Малаллах кайатпәр, йулташсем, малаллах!

5 сүләх план тәрәх, Шупашкарти телефон стансине ратсионалисатси тумалла: телефон автомаңсәсем пулмалла, халә...

— Клашшә, әсәта кайатпәри сав төри хытә зупса?

— Пусләх пирән халәх, васкаса телефонпа каласшән та, мана телефон стансине зуптарзә—43-мәш нөмәрлә телефон пама йитма. Ахалән телефон тәрәх йитеан зәс памазсәй тет.

— Йурамас, йурамас, йулташсем! Иван Тимйанзә зыслә сын. Иван Тимйанзә ыра сын... саванпа пайанхи пухупа аңа зыслас пулат.

Сулла кәткә йәвине патакпа төрткелесен кәткәсем зәшәлтатма пусланине такам та курнә пулө. Пайанхи пуху та савнашкалах сәрлесе карө. Хысалтан: „Тинех тасалзә. Кайассән туйәнманзә“... текеленә сәсәсем те илтәнкелерөс. Анзәх...

— Мана каласма йурат?—хысалтан пәри пөтөм хәйулләнне пустарса каласма пусларө.

— Йурасса йурат те... кәскенрех кала.

— Вот сәззәт хәле те кәрсә ситрәмөр... Сил-тәмансем... Енер епә карзәкпа хәре хулана йатәм та... Пирән зәвашән куç сторов марри паллах... Вәсем ман зүт кәна аташса кайса вилмен... Майак лартасси синген йиту лартма йурамас-ши?

— Йурамас, конешнә. Во первәх, епәр васкатпәр, во вторых, пирән Сакулайәвпа иксәмөрән те Миххәйләвкәна пуху ирттерме каймалла. Притом... Вашнәй йапала мар. Тавай Сакулайәв, каласа пар хәвән еңсәсем синген.

Иван Тимйанзә хузәсене икә аллипе тытса сәтел хушшине тәзә те, иртнә сүлсензә тийефук пулса слушит тунә сәсипе, сәмахәсене аршән сүрә зәсса, „токлат“ тума тытәнзә:

— Пирән йалсовета примернәй теме те йурат. Пирән кәнзәлер „на йат“... Сүлталәк хушшинзә 3650 листа хут сырса пөтернә... 12 литәр зәрнил... Конешнә ситменлөхсем те пур. Премә тосатнә: совета килекенсенген, хәшә—кәранташа зыксе кәйәсә, хәшә пәри тата...

II.

Сисменәвпа Сакулайәв, пухуран „отзот“ туса тавәрәнсан, вәхәт сүрсәре сывхарнине пәхмасарах, хыпаланса лаша күлзәс те, пиләк сүхрәмра ларакан М. поçсолккине шарт сиккипе тухса вәстерзәс. Санталәк, вәсем йалтан тухазген пите ләпкә тәна пек туйәнәзә: йытәсем каласаззәс, тәманасем йурлаззәс... Сасартәках асар-писәр сәлтәман тухса карө!.. Сүл хәрәнзә ларакан лутра хурансем үсәсәр претсәтәтлө пек тайкаланма пусларөс; сәилә тата, поткулазәнәк пек йөрсә, йәнәшса йурла!.. Сисменәвпа Ив. Тимйанзә сәр варринзә сүла тухса кайнинзә, конешнә, нимән те тәләнмелли сук. Мәншән тесен епир пәсәрах каланәзә, Сакулайәв хәйән слушпине пайанран хәварат, тесе. Ытти слушәшзисен пекех, унән та сәтеләкләх тус-йышсем, кумсем, хәймәтләхсем пулнә. Ытти аван сынсем пекех, унән та вәсемпе (пыт мошет йулашки хут) курса каласас пулат, паххиллешес пулат...

— Есә, Сисменәв, хәлхи вәхәтра мән синген шухәшлан?—Ив. Тимйанзә сүна тупанә йуранине сасартәках итлеме пәрахса сәмах зәнзә.

— Епә и? Епә... Ха-ха-ха!.. А, есә ху мән синген шухәшлан?

— Шухәшсем... Ха-ха-ха!.. Епәр иксәмөр [те Мәрсә пуйан патне пырса ситнә. Кәреке тулли сәй? Хәпартнә сәмарта (Сакулайәвән сәварәнген шыв килсе анса, йанаххи тәрах йухса анзә), ашаланә хур какайә, ерех... Мәрсә пуйанпа карзәкә, пире йурла, йурла еңстерөсә...]

— Ну, тәләнмеллә!.. Епә хам та савән сын...

— Калама сук, лайах сынсем вёсем. Сапла мар-и, Сисменав?

— Та-а. Епир иксёмёр тәрәшман пулсан... Мәрса пуйан тахсан Нарымра пулмалла та...

— Саванпа та пире пәхәт те вәл... Тивёс те конешнә.

— Кулай пуç сыва зух!

— Раçсейре пуйансем пур зух!

Йулашки сәмахёсене Сисменавпа Сакулайав сав тери хәпәртесе кәшкәрсә йазёс. Турта хушшинзе ләпсәртатса йуртса пыракан лаши хәранипе йалт! сиксе карё. Пәфёк аҗа анҗах, аллине пуканне тыттарсан, сакнашкал хәпәртенсе кәшкәрсә йама пултараҗ.

— Хәвала җасрах! Мән, хәрарәм пек...

— Хәваласси хәвала та-ха...

— Тата мән?

— Мана... Лаша сүлсәр сәртен пынә пек туйнаҗ.

— Не мошет пыт...

Сав вәхәтрах Сисменав суна синҗен сиксе анаҗ те, сапса вёрекен силтәмана ылхана-ылхана, аташса кайнә сула шырама тытанаҗ.

Пётрёмёр епёр, Иван Тимйанҗа, — тет Сисменав лаши умне пырса тәрса. — Аташнә епёр, зорт воҗми!.. Мән тумалла ёнтё? Тәманё те хәт...

Вёсем нимән тума май килменнине кура, лаши-не сывахри хуранран кәкарзёс те, икёш те икё айккиелле кайса сүл шырама тытәнзёс. Анҗах...

— Мән тесен тен вәл пире уйа илсе кайакан сүлпа илсе кайнә, — тет Сисменав лаши пуçәнҗен пушә-аврипе йенҗен-йенне сапкаласа.

Силтәман саплах, вайләран вайлә сёкленсе кайса йур пёрзисене ним вырәнне хумасәр вёстерет. Вәл нимәнле пысәк наҗбаҗнике те пәхәнашан мар...

— Йал хәш йензе-ши хәт, — тет Сисменав Сакулайаван сәннинҗен кәрт! кәрт! турткаласа.

— Ман шутпа, ак сәк йензе пулмалла, — тет Сакулайав. — Ак сапла, пёр май сәле ункай кайас пулаҗ.

— Вара вәл сан шутпа хәш йенё пулаҗ?

— Йал йенё конешнә.

— Тфу антра сурәх, — тет Сисменав сәленсе ситсе. — Есё йёркеллё каласа пар мана: йал хәш йензе?

— Йал йензе ара... Ак сапла, сәле ункай. Епир тухас умән те, тухсан та сәл Миххайловкка йенелле вёреҗё.

— Хәл, сан сапах Миххайлавкканә сәтме шу хәш пур-и? Хәл ёнтё аҗа ан та асән... Кайалла саваранса җипер илсе сәтсен те...

— Постой, Сисменав! Ниушели сәтеймёпёр? Пире кётеҗёскеха унта... А... ерехе хәсан...

— Шухәшла-ха ёнтё, — тет Сисменав, тепёр хут суна сәне кёрсе ларса сәле хирёс уттарма пуçласан.

— Мән?

— Мур кёрсе пётмеллискерсем! Пирён йал сәннисем пек... Мәшкәл вёт: ку таранҗен майак лартса тухаймаҗё! Ытти йалсем уш тахсанах... Пирён йал пек, йал...

Вёсем лаши асәне шанаҗё. Лаши аҗсталла утас тенё, савангалла кайаҗё. Пёлме сук: аташнә сүлтан такәр сүл сәне, те тухайёс вёсем, те тухаймёс. Тепре каласан, пётзёр-и!..

Еселе Петёрё.

Пүлёмне Һура.

— Ку вутта пёр кәмаканах хутса йаратәни?

— Шкул пүлёмне пулсан икё кәмакана хутмаллаҗё те, ку пирён уҗиттёл пүлёмё вәлҗи.

Пусләх таҗта.

Саңкай сыраҗ:

Йантуш йалёнҗи (Сёрпү районё) вулав сүрзё халәх сүртёнзёҗё. Анҗах вулав сүрзё хәлҗи вәхәтра шкапа питёреннё.

Хресҗенсем кашни каҗах халәх пүртне пуханса, кёнеке вулас вырәнне, тапак тётёмне шәршла-са лараҗё. Шкап нихәсан та уҗалмаҗ. Камши вулав сүрзән пусләхё? Пурши ун пусләхё, тет.

— Пусләхё пулех ёнтё, — аҗтан май килё вара пусләхсәр. Анҗах пусләхён майё синҗе пусё те пур, те сук, — аҗа вара пёлместпёр.

Активист шыракан.

— Сирён йалта активиссем пури?

— Пурзё. Урам тәрәх сәрепе сапкаланса сүреҗё.

Җәлкә.

Ёскё хысҗән кайакансем.

Претсәтәттёл: Ах, пулмарё сав манән малалла ёске кайасси.

Арәмё: Ан макар—капинетра ларнә сәртех пырса ёстөрөкөнем пулёс.

Җәлкә.

„Пурте пёр таван“.

А. Антонявн „Пирён Сойус“ таваттамеш
круппәра вёренмелли кёнекере Савккай поет
„Уйавра“ савара сапла сырайт:

„Епир пурте пёр таван.

Хёресёне,

Ёслекеңе

Уй хиртен те хапракран“.

„Пурне те таванымсем тесе калар“, тесе йур-
ласёе пупсем зиркүре. Савккай та вёсем хысёан
ёаварне карса пәрахсах йурлайт. Таваттамеш круп-
пәра вёренекең аёасене те ёавна йурлама вёрен-
тешёен.

„Пурте пёр таванлөх“ ёинёен ёыракан Савккай,
савё ёырнө пүрнүна кулак ёаварне зиксе йарха,—
таккойски ёыртса илө вөл ёана.

Ёилтөвөл ёөмөрө.

П. Асамат савёё „Катөрсен вуёаёёне“ саввин-
ёе („Сунтал“ 10—11-мёш №) сапла сырайт:

„Пире кётеёёё

Ёөпөр те Урал...
Тинёё ёинёи ёилтөвөл—

Пирён ёсём“.

Пустуй ёыратөн, Асамат йулташ: кирлө мар
пире „тинёё ёинёи ёилтөвөл“ пек ёсём. Епөр кул-
лен-кун, сехетрен сехете ёссе пырасёан. Ёил тө-
вөл пирён пек ёсме пултараймасйт, вөл та пирён
пекех ёссе пырсан, тепөр пөрик ёултан вөл тем
пысөккөё караёсене те, савёёсемпе пөрлех, таёта
хайамата ёитиёёенех вёстерсе кайё.

Пайан тухнө ёилтөвөл тата пайаных лөпланса
ларма пултарайт. Ёумөр хысёан тухакан асамат кё-
перри пек вөл (сан пек).

Алккоколисөмла кёрешекенсем, йусөр ёак ёынна!

Антонявн „Пирён Сойус“ кёнекинёе „Иртнө
самана“ савва ёыракан иртнө саманана төрёссипе
йуратмасйт. Мөншөн йуратманни ёинёен каласа
кайнө зухне, пыл-сөрана аса илет:

„Пуйансенөн ёскөре

Йухай пыл-сөра,

Сана пуйан ёёкинёе

Пөр курка та тивмест“.

Сөра йурататөн пулмалла есө. Пуйан ёёкинёе
пыл сөра пөр курка та тивменшөн иртнө самана-
на йуратмөстөн. Пөр курка сөра тыттарнө пулсан,
урөхла ёырататнөёе пуль. Пылне авөс пөрнине йу-
рататөни, йе ахальёине?

Йөраланөв зирленө.

Йөраланөва йулашки вөхөтра зисгийех хуйхө
пурса ёитерёё. Уёрештенире 6—7 сехет ёёле-ёёле
те, кайран тем шүйттан ларөвөсем, пухусем... Пөл-
мөсёё умахсем Йөраланөвөн вөхөт ёуккине.

Ёынна урөх вөхөт кирлө мар-им тата: пивнойа
кайса сыпкалама, пульвара, хөрсем патне, тути
ёути... сахали вөл тупанөт шутласан.

Шухөшлайт Йөраланөв ку нуштаран хөтөлма,
пөрре ёёс мар ёнтө, кашни кунах. Анёах ниста та
шухөшласа каларма канёс памасёё „йурланнө“ Йөра-
ланөва. Вөрөн ёине вургса шухөшлайт, анёах
хөнкласем сиксе тухасёё те, куё умөнёех йуна сөа
пуёласёё.

Аслөк айне кайса шухөшлакалаёёё халиёёен
вөл, ёнер каёака таки пырса сөксе йөвантарса
йарса, сөмсине пөр сантиметтөр каёартнө хысёан,
унта кайма та, упаран хөранө пекех, хөракан
пульё.

Мөн тумалла ёнтө, уёрештенирен тухса кайсан
укёа түйекен ёук... Тупас пулайт урөх мел.

* * *

— Тупрөм!—терө вөл пөрре лөйөх каёра пуль-
варта хөр ёумөнёе утса пынө вөхөтра.

— Мөн, шокколат тупрөна?—тет хөрлө тута хөр.

— Ёук, салт-ха, салт?..

— Умахлантөним?!—хөрелсе, хөраса кайрө хөр.

— Ёук.. тутөрна салт?..

— Мөн тума?

— Пөлмест умах хөрарөм, текелесе хөртен
тутөрне салтса илсе, хөвөрт пиёё ёине авраса
хуёё.

— Умаха йерёё пуль... Тухтөра зөнөсёёё...

— Төхтаха тухтөра зөнме, ме пулавккө, зөрсе
йар пите?..

Ваёа! Ай... ай!.. Умахланнө, тесе хөр хөвөрт
пөранса кайрө.

Йөраланөв таёта ёын пөлмелле мар зупса ёу-
хальёё. Анёах епө пөлетөп—түрех пуёнитсана хөш-
каса көрсе кайрө.

— Йул-л-л-таш тухтө... р... ай!.. ай!..

— Хвершөйл, хөтөрле емел, сторөш, хөтөрле
кравөт, ура ёинёе те төраймөстөн,—хыпалан-
са ёкрө тухтөр.

Засөх төсса вьрттарёёё Йөраланөва. Пур
төлтен те шаккаса та пөхөт, төнласа та ёвөнёё
тухтөр.

— Мөн пулнө сирө?

— Ай!.. А-ай!.. Сөмахлаймасйт те Йөраланөв.

— Мөн пулнө вара?..

— Ай!.. ман.. 50 кратөс вөри...

— Мөн йумахлан, умахлантөн-и?..

— Ёук, ёук.. ман пит ёөмөрти ёратайт...

Тухтөр вөраххөн пулавккөпа зөркеленө питри
йунпа улаланнө тутөра салтса илёё.

— Йотөпа сөрсе йарас-и?..

— Мана пуёнитсө хуёё... пүйеттен кирлө...

— Аха!.. вөл мөн шыраса килнө, шалиш! Хвер-
шөйл, йотө сөрсе йар өна.

* * *

— Ех, телөй ёук, тесе пуёне зиксе уттарёё
Йөраланөв пуёнитсө хөпхинёен тухсан.

Йеник М.

Пёлтерусем

СИСТЕПЕ йалёнџи (Върмар р.) Меџник Павалне, парттире тараканскере, майа ҫакмалли метал, 100 кило туртаканнинне тупса памалла, мёншён тесен въл ҫиркүшён тарашаџ, аџине йанварён 16-мёшёнџе шыва күртре. 100 кило-рам кайа туртакан металҫемпе пырса ан та аппаланяр.

ПУТИЛНЁК сехет кирлө Върнар районёнџи турасарсен йаџейккисене вяратма (сәмахран, Върманкас Хапәсрине, т. ыт. те). Йаџейккәсен йаџесем папккә хушшинџе ҫерсе ыртаҫсө. Върнар райсовеџё йаџейккәсене нимёнле кә-тартусем те памасџ.

АС парәрха мёнле майпа тёттём-лөхе ҫапса хуҫас? Сёниал Покровски (Шупашкар районё) ҫам-рәкөсем ҫаварнийе хатёрленеҫсө, ҫарасем таваҫсө, ерехсем хатёр-леҫсө...

ВАСКАСАХ ала шыратпәр Върмар районёнџи «Утам», Сентөрвәрри районёнџи «Көпер», Шупашкар районёнџи «Совпартшколөс» колхоса тасатма, мёншён тесен въл колхоссене ус-ламҫасем, арман хуҫисем, ҫөр тара илекенсем көрсе үкнө. Алине туп-сан түрех ҫав колхоссен атрөсөсемпе йарәр.

ХВАТТЕР шыратпәр Върнарти райкопсойус прав-ленийён аш хатёрлеме йанә тавар-сене (22 мәшәр ата) хайён слушай-ҫисене валеҫсе паракан ҫленө ваҫ-ҫи. Хваттерө тимөр решуткалла пултәр.

10.550 ҫЫННА ҫИТРЕ
„Капкән“ потписџөкөсен хисеп

15 п и н е!
ҫитермелле!

КАШНИ „Капкән“ вулакан унән
потписџөкө пулмалла!
КАШНИ потписџөк пәрөр йөтк-
шер потписџөк тупса йатәр.

МарТ уйахөшён халех
ҫыранса илмелле.

КАШНИ пуштә уйрамөн-
ҫех ҫыранса ил-
ме пулат

КАШНИ

Ка ш н и 10 пус уйахшән
түлемелле

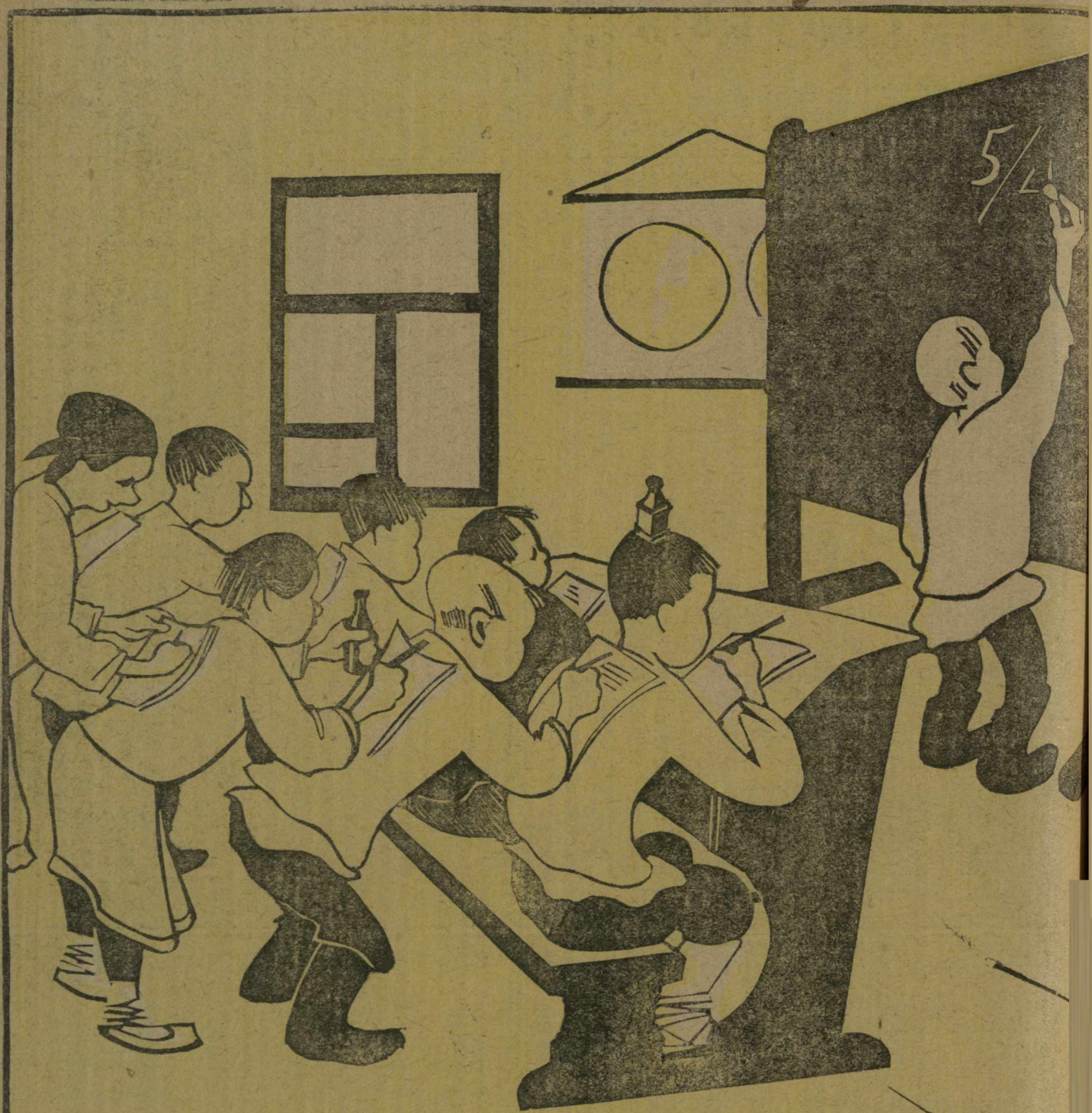
Ретаксипе кан ур атрөсө:
Чебоксары, Канашская, 15.

Пурте „Капкәнлә“
пуләр!

Ответлә ретактәр самөҫтиттөлө: Н. Ф. Таниләв.

Н у ш а т у т а р а й.

Пысак Упакасси (Иетёрне районё) школёнде парттасем ситмессё.

Сыру урокенё.